

Aprofitaven els viatges d'entrada en territori espanyol per intentar reorganitzar la resistència antifranquista. Molts van perdre la vida o van patir anys d'internament en les presons franquistes. D'altres, també van patir la repressió i la venjança dels nazis o dels col·laboracionistes francesos. Després de la guerra, les autoritats franceses els van ignorar. Aquella gent tant útil, de sobte es va convertir en perillosa pels seus interessos. En aquesta actitud, paradoxalment, també van caure els sectors oficialistes de la CNT a França.

Han estat anys de silenci i marginació. A poc a poc, i tard, se'ls va retornant al lloc que els correspon en la història. En aquest sentit, cal destacar la feina feta per l'escriptor Antonio Téllez, que va estar més de cinc anys investigant la història de Ponzán i el seu grup, recollida en el llibre *La red de evasión del grupo Ponzán. Anarquistas en la guerra secreta contra el franquismo y el nazismo (1936-1944)*. Francisco Ponzán va ser assassinat i cremat per la Gestapo, el 17 d'agost de 1944, prop de Tolosa de Llenguadoc, al bosc de Buzet sur Tam, dos dies abans de l'alliberament de la ciutat.

Ell és un dels nostres resistents oblidats. La seva història, la seva memòria, va ser, i és, molesta. Francesos i espanyols, gaul·listes i franquistes, i ara, "demòcrates" d'un costat o de l'altre del Pirineu, han fet els possibles per ignorar-los.

Contra el silenci

Cementiri de Montjuïc, Barcelona, 12 de novembre de 2001. França celebra l'armistici de la Primera Guerra Mundial. Davant el monument francès als caiguts de totes les guerres, el Cònsol General de França, Christian Rouyer, atorga al llibertari català Floreal Barberà la Creu de Combatent Voluntari de la Resistència (Creu de Lorena) i la Creu de Combatent (1939-1945). Segurament és la primera vegada que el Govern francès fa un reconeixement públic, al nostre país, als republicans que van lluitar contra el nazisme.

En el pedestal del monument, sota els noms de les víctimes franceses, combatents de les forces regulars, figura també, inscrit en la pedra, el del llibertari aragonès Francisco Ponzán Vidal, l'home que va organitzar una de les xarxes d'evasió més importants del Pirineu durant la Segona Guerra Mundial. Ponzán i els homes del seu grup van passar clandestinament per la frontera milers d'homes i dones que fugien dels nazis. Van col·laborar amb l'Intelligence Service britànic i el contraespionatge francès, entre d'altres.

En plena joventut, Floreal Barberà va col·laborar amb els grups de Francisco Ponzán. Ell, com centenars d'altres que van arriscar les seves vides lluitant contra el nazisme al costat dels aliats, després d'haver-ho fet durant tres anys contra Franco, és un perfecte desconegut a la seva terra.

Els són els protagonistes anònims d'un important capítol de la nostra història que ha estat deliberadament silenciada. Avui els recordem en aquest dossier.

Xavier Montanyà